

Puščavnik si je za obed pripravil kos suhega kruha. Hudobec mu je naglo požrl kos kruha in z rilcem mu je razmetal njegovo skromno ležišče...

Tudi tedaj je računal, da se bo dobri mož začel jeziti in preklinjati, a sv. Anton je ostal dobre volje in je dejal zase: »Nekdo mi je vzel moje skromno kosilo, Bog mu ga blagoslovi, gotovo je bil še bolj potreben okrepčila kot jaz.« Ko je uravnaval slamo na svojem ležišču, je pa spoznal, da ga je spet obiskal oni nagajivi prašič.

Tudi tokrat se hudobcu ni posrečilo, da bi zmotil puščavnika. Mož je spil kozarec vode in vroče molil k Bogu...

Tretjič pa je prišel hudobec zvečer. Računal je, če ga danes ne ujezi in pripravi do preklinjanja, da bo odnehal...

Ko je stopil puščavnik k bolniku, je prašič razril vso prst okoli njegove votline. Napravil je precej globoke jame, tako da si je svetniški mož, ko se je vračal v temi, ob taki jami izvil nogo, ker se je spotaknil.

Mož tudi sedaj ni rekel žal besede, temveč je odšantal do ležišča, kjer je sedel in si polagal mrzle obkladke. Potem je pa molil: »Zahvaljen, dobri Oče, za vse prejete dobrote...« Ves teden potem je puščavnik hodil opiraje se ob skripljeno grčavo palico.

Hudobec, ki je računal, da bo puščavnik preklinjal, da se bo kar kresalo, se je hudo zmotil. Sprevidel je, da svetega moža ni mogoče premotiti, čeprav ga je trikrat skušal...

»Ali je bilo to kdaj res?« je zanimalo Janka, ki je do tedaj molčal.

»Tako nam pripoveduje legenda. Je že moralo biti res,« je odgovorila babica.

Janko pa je veselo dodal: »Sedaj pa dobro razumem, zakaj slikarji narišejo vedno zraven sv. Antona Puščavnika debelega prašička.«

Minca pa je rekla: »Jaz pa vem, zakaj je nesla zadnjič Petračeva majhen dar na Obočnico.«

Minci se je kmalu stožilo in mati Jera je morala skončati njeno nagavico, ki jo je drugi dan obula, da je ni zeblo, ko so šli v podružnico k maši. Nedelja je bila nebeško lepa in gore so se bleščale kot še nikoli.

Tone Gaspari

Piva

Zbirali smo se pri starem skladišču. Tam so nekoč spravljali oglje, ki so ga žgali v javorniških gozdovih. Lastnik je umrl, skladišče je ostalo in počasi razpadalo, kakor se marsikje zgodi, kjer nasledniku ni mar dela in truda. Ta razpadajoča stavba je bila najprimernejša za nas posebno zato, ker se je takoj nad njo širilo gosto leščevje. Zdelo se nam je, da je tam najlepše na svetu. Kadar smo razgibali velikanska lesena vrata, ki so visela navznotraj, smo jih odpirali komaj vsi. Cvilila in škripala so, kakor bi jokala. Rekli smo, da Piva joka; tako je bilo ime umrlemu gospodarju. Kadar smo jih zapirali, smo jih samo malo pognali, pa so se sama zaloputnila, kakor kadar udariš močno ob perilnik. Seveda smo se tudi obešali nanje in se vozili, dokler nismo na eni strani polomili vezi. Ob suhem vremenu smo se lovili in skrivali zunaj, ob dežju smo stikali v skladišču. Plezali smo na kamnitne stebre in se spuščali kakor opice po lesenem ostrušju, ki je bilo ponekod že nagnito. Nikoli ni bilo nič posebnega, kolikor se spominjam. Naš najhujši sovražnik je bil žebelj na tleh ali v preperelih deskah, na leščevju pa trn in poleti gad. Še enega sovražnika smo imeli,

vsaj mi smo mislili tako: sosed Brezic, ki je stanoval spodaj v šoli, nas je premnogokrat naganjal, kadar je zaslišal, da Piva joka. Ulovil ni nikoli nikogar, ker je bil za nas prepočasen. Preden je prisopihal do nas, je po navadi glasno robantil, kaj bo napravil z nami. Tako se je zmerom izdal. Mi smo se zapodili vsi v skladišče in skozi špranje gledali, proti katerim vratom jo maha s palico. Ko se je pojavil pri prvih vratih, smo jo mi z vpitjem pobrali pri drugih iz skladišča na leščevje ter se tam poskrili. Tiho smo čepeli za grmiči in oprezali. Prikazal se je iz skladišča, obstal, se oziral. Potolkel je s palico ob tla, zažugal z njo tja nekam v prazno pa spet, pomenkuje se s samim seboj, odkreval po bregu. Mi smo se vzdignili izza grmov kot tarče na strelišču, potem smo si požvižgali. Ni minila minuta, smo bili že spet pri skladišču, kjer je takoj Pivka zajokal. Brezic se je tam spodaj ozrl, mahnil s palico ter izginil za oglom.

Nekoč pa se je zgodilo drugače.

Vreme se je skisalo. Po pomladanskih toplih dneh so se po nebu razvlekli oblaki; iz tovarniškega dimnika je zahodnik poganjal cele cunje dima in jih tlačil k tlom. Sem pa tja je priletela kaka snežinka, da so bila tla že mokrasta. Za leščevje nam ni bilo mar, zato smo ostali pri vratih, četudi nismo vedeli, kaj bi počeli. Zagnali smo vratnico, da je zacvilila in zarompnila z vso silo.

»Toliko časa bomo, da bomo Brezica priklicali!« je dejal Fronc.

Vsi smo bili obrnjeni proti šoli. Zeblo nas je; tisti, ki so bili bos, so se prestopali ter privzdigovali ramena. Čakali smo, vratnica je že tretjič zajokala, toda Brezica ni bilo.

»Ga ni doma!«

»Je, je!« je potrdil Tine. »Glej ga, skozi okno gleda.« Napenjali smo oči. Res je bila pri zadnjem oknu senca, vendar smo ugotovili, da se to le tako vidi.

»Bežimo!« je nenadoma nekdo zaklical, kar je mogel. Ob šolski njivi na desni je tekaje omahoval proti nam Brezic. Bil je že prav blizu, da nismo utegnili vsi pri priprtih vratih skozi skladišče. Zato smo se razbežali na vse strani. Fronc se je zagnal skozi luknjo, toda pri nasprotnih vratih je skočil nadenj kakor maček neki fant, ki ga nismo poznali. Največ nas je bilo na leščevju, ko smo to videli. Od začudenja in strahu smo pridržali dihanje. Nihče ni rekel nobene, čakali smo, kaj se bo zdaj zgodilo s Froncem. Še dva sta priplezala čez kamnolom k nam. Videli smo, da drži fant Fronca nekje pod tilnikom kakor psa, kadar ga vzdigneš z eno roko.

Uporno je zakričal Tine tja doli: »Izpusti ga, Hribec!« Kar tako se je izmislil, da je doma s hribov. Fant je pa privzdignil pest in nam zažugal. Tedaj se je prikazal iz skladišča že tudi Brezic. Palico je držal nad glavo, pa smo zamižali, kajti mislili smo, da bo padlo po Froncu. Pa ni! Obrnil se je proti nam, ter pomignil s palico. Z upehanim in tresočim se glasom nas je poklical, naj gremo doli. Presenečeni smo se spogledali.

»Figo! Ne gremo, ne!« je Pepe glasno razodel svoje misli. »Nas bo!« To je povzel Tine ter zaklical Brezicu: »Da nas boste, kajne!«

Nekaj so tam spodaj govorili. Fant je Fronca še zmerom držal. Nam se je zdelo, kakor bi ga tiščal za vrat. Tudi fant nam je pomigal z levico. »Oče so rekli, da vas ne bodo. Nekaj vam morajo povedati,« je zavil po hribovsko.

Nezaupno smo se pomaknili za nekaj korakov navzdol. Pomirljivo je zaprosil Pepe: »Če izpustiš Fronca, pa pridemo zares!« — »Če izpustiš Fronca!« smo vsi ponovili, veseli, da se je Pepe tako izmislil. Stali smo še za grmovjem, kakor da bi naj nas tiste veje varovale pred palico.

Fant je res povedil desnico. Videli smo, da Fronc še stoji tam. Ni bežal, samo gledal je proti nam! Spet so se nekaj pomenkovali. Potem nam je še Fronc pokimal z glavo in nas povabil s kazalcem. Zaklical nam je: »Tine, kar pojdite sem! Oče bodo nekaj povedali!«

Tine se je prvi odločil. Za njim smo šli počasi vsi. Ko smo prišli na kakih deset korakov, smo obstali, pripravljeni, da jo uberemo spet v hrib, ako nam bo kazalo; Fronc nam je venomer kimal; zdaj se je celó posmejal. Prav ta vabljivi nasmeh nas je zvalil, da smo previdno in v presledkih pristopali k Brezicu. Obstopili smo trojico tako, da nas palica ne bi mogla doseči, ako bi se nenadno vzdignila. Jaz sem bil prav zadaj, ker sem bil najmanjši in ker so vsi hitreje bežali. Gledal sem fanta, kako je bil čokat in širok! Imel je kar dve kamižoli, kakor bi bilo Bog ve kako mrz. Stal je široko v velikih blatnih škornjih, roke so mu visele kakor dvoje uteži ob nogah. Brezica se nismo bali, ker bi marsikoga prenekaterikrat lahko oplazil s koncem palice; ta Hribec pa bi nas kar podavil kakor mlade mačke.

Fronc je čakal med nami in med fantom. Brezic je stal nekoliko upognjen in naslonjen na palico na sredi. Potrkal je s palico ob tla, kakor bi bil jezen, pa ni bil. Samó naduha ga je silila, da je težko dihal, ko nam je dejal: »Vi, sršeni, Piva vas bo! Jaz vam to povem. Prišel bo takole kot volk iz gozda pa bo po vas!«

»Ooo!« se je smeje upal Tine. »Piva je umrl!«

»Pa nazaj hodi!« je tako poudaril Brezic, da ga je posilil kašelj. S palico je spet potolkel ob tla.

»Semle že ne hodi!« smo nekateri podvomili, ko je kašljal.

»Nazaj hodi, vam pravim, gumpci!« S palico je pokazal v skladišče. »Tamle hodi od stebra do stebra. Kar razbijajte vrata in streho! Skočil vam bo za vrat pa bo po vas!«

»Takole!« je hotel Hribec pokazati in je že dvignil veliko roko, toda Brezic mu jo je pridržal.

Gledali smo zdaj Hribca zdaj očeta. Nekaj nam je govorilo, da utegne biti to res, zato smo skrivaj obračali oči proti stebrom. Fronc je bistro pogledal Brezica ter počasi vprašal: »Zakaj hodi nazaj?«

»Dolžnike terja, ki so ga spravili na oni svet.« Zamahnil je Brezic s palico. »Pa, kaj vam bom pravil. Premlečni ste še. Dolžnike terja!«

To nas je zmedlo. Sto vprašanj je bilo: Kako terja? Kako so ga spravili? Kdo ga je spravil? Zakaj? Ali Piva tudi tem skače za vrat? Molčali smo in premišljevali.

Potegnul je močan veter. Vrata so zaškripala. Na strehi se je odtrgal košček ocrnele opeke in se strkljal ropotaje pod kap.

Brezic je svetlo pogledal, kakor bi se ustrašil. Nato je dejal bolj samemu sebi: »Se že oglaš. Nima miru.« Nam pa je zagrozil: »Kar zijajte vame, splašenci! Zmlél vas bo, zmlél, da od vas še prahu ne bo!«

Jezno se je obrnil, poklical Hribca pa sta odšla po stezi okrog skladišča domov. Dokler smo ju videli, smo molčali. Opazili smo, da je prijel Brezica tam spodaj Hribec pod pazduho, kakor bi mu pomagal; zakaj Brezic je zlezal popolnoma v palico, da je bil sključen kakor pohabljenec.

Še smeraj smo stali na istem mestu. Tudi Fronc se še ni ganil. Čakali smo, kaj bosta dejala Fronc ali Tine, ki sta bila največja. Veter je poganjal velike plahte oblakov nizko nad nami, da je bilo temačno kakor v mraku. Zdelo se nam je, da slišimo, kako smrekovje v Liscu buči, črni Javornik na obzorju pa je bil tako blizu nas kot še nikoli.

Tine je molče pobral kamen ter ga zalučal skozi odprta vrata v skladišče. Mi se nismo tega upali. Fronc se je končno le premaknil k preski

vstran od skladišča. Ko smo se tam zbrali, smo se tako obrnili, da smo gledali prav v skladišče. Fronc je prvi izpregovoril in nam povedal, kar je že prej mislil: »Naša strina so rekli, da Mehačeva tudi nazaj hodi.« Nihče ni nič pripomnil; tesno nam je bilo, kakor bi se zbrali pred mrtvašnico. Tisti hip smo vsi verjeli, da preži ponoči v tem skladišču, kjer se mi podnevi podimo in glasno kličemo njegovo ime, sam Piva,

Kljub temu, da še ni zatulilo v tovarni poldne, smo se razlezli domov. Popoldne je začelo pršiti, za tem pa je naletaval sneg. Dober teden je neprestano močilo, da nismo mogli k skladišču. Samó skozi okno sem pogledaval, kdo je tam in kaj dela. Nikogar ni bilo. Na kolovozu so stale luže, streha se je od mokrote spolzko svetila, eno vratnico je veter tako nagnil in jo povetil, da je bilo pol znotraj pol zunaj. Tisti teden sem največ prečepel ob oknu in mislil na Piva. Predstavljal sem si ga, kakšen je in kako hodi nazaj. Nisem se ga kaj bal, bolj se mi je smilil, kajti ponoči je bilo v takih dneh mrzlo in strašno v tistem skladišču. In če je Piva vso noč tam? In vsako noč? Poleti smo se še ob desetih zvečer podili okrog, pa ni bilo niti sledu o kakem Pivu. Na kresni večer smo šli od kresovanja s Srnjaka prav pozno; še zmenil se nihče ni za kak strah. Torej prihaja Piva opolnoči in ob zori najbrž gre. Mehačeva tudi tako...

* * *

Neko jutro se je le posvetilo mimo oblakov. Kakor bi raztegnil zaveso, se je odprlo nebo, ki je bilo prav modro kakor Marijin plašč na oltarju. Rumeno sonce ni žgalo in bleščalo; lahko sem vanj pogledal, ne da bi me ščemelo v oči.

Skočil sem kakor preroben čez prag in naravnost k skladišču. Tla so bila še ponekod lužasta, zato ni bilo nikogar tam. Ko sem pa zavil okrog ogla na ono stran, sem se začudil. Na streho je bila prislunjena lestva, skoraj v vrhu strehe je sedel na ostrešnih rebrih Hribec, pulil z mahom obrasle strešnike ter jih zlagal poleg sebe. Ob lestvi je stal Brezic, se držal za klin ter gledal venomer navzgor, kakor bi štel vsak strešnik posebej.

Nisem se utegnil dobro razgledati, ko je že pristopical do mene Tine. Brezic se je ozrl ter nama dejal:

»Vidva, spodrasnika, aló po druge! Zdajle je sila! Boste podajali!«

Brez besede sva se zapodila po hišah. Sklicala sva vse, da nas je bilo največ tam; nekateri so bili celó iz vasi. Čez nekaj minut smo že sedeli na vsakem drugem klinu. Na ostrešna rebra je splezal prav do Hribca Fronc, spodaj je ostal Tine. Začeli smo. Kakor bi se odpirale strani stare knjige, so se strešniki vrteli navzdol, kjer jih je Tine zlagal pod kap. To je šlo, da je bilo veselje. Nihče ni več mislil na Piva ne na Mehačevo. Sonce nas je toliko grelo, da nam je dobro delo. Nekateri smo se nasmihali, drugi so požvižgavali; Hribčevo delo nas je priganjalo, da se nismo utegnili razgovarjati. Brezic se je vstopil nekoliko vstran od lestve proti Tinetu, da je lahko opazoval na obe strani. Klobukove krajce je zavihal spredaj navzdol, da mu je padala senca na oči, ustnice so se mu pod sivimi brki razlezele malo postrani, kakor bi se nam smejal. Videli smo, da je zadovoljen. Menda se je veselil nas, strešnikov in sonca.

Preden je zatulilo poldne, smo odkrili eno stran. Brezic je vzdignil palico ter nas s tem hitro opomnil, da je za dopoldne zadosti. Splezali smo z lestve. Poslednji je stopil doli Hribec, ki si je z rokavom srajce obrisal pot s čela. »Oče,« je dejal, »to so gadje! Tako so me nahiteli, da sem do kože moker.«

»Tale se je še posebno obnesel,« je pritrdil Brezic in potegnil Tineta za šop las. »Ni res?« Nadaljeval je obrnjen proti nam: »Popoldne še ono stran. Vsak bo dobil potem groš.«

Tine je previdno vprašal, kar smo menda vsi hoteli: »Kaj bo pa Piva rekel?«

Brezic se je zamislil. Krajec klobuka je sprožil nazaj in klobuk pomaknil bolj na teme, da nas je gledal s sivimi očmi, ki so se komaj vidno smehljale. »Ahá, ja, Piva! Kaj bo Piva rekel?« je ponovil, ko se je popraskal nad uhljem. »Kaj bo rekel? Prišel bo, pogledal rebra strehe, se začudil... Ja, začudil se bo tudi! Razjokal se bo potlej ter zamrmral: ‚Zdaj je konec. Zakaj nisem bolje gospodaril?‘ Tiho bo spet odšel, od koder je prišel.« Brezic je prenehal, toda opazil je, da nismo z odgovorom zadovoljni. Zato je nadaljeval, poudarjajoč vsako besedo.

»Potem ga ne bo več. Nikoli več!« Palico je samó toliko privzdignil, da jo je spet spustil na tla. Pogledal je ob palici, ostal tako nepremično, kakor bi premišljeval, ali je prav povedal, »Da, tako bo! Ustrašil se bo samega sebe,« je odločno dodal.

Hribec se je na vso moč zasmel in v krohotu ponovil zadnje besede: »Takó, takó bo, oče! Ne bo ga več!« Nas pa je napodil: »Zdaj veste vse. Lač-neži jest! Saj vam lakota iz oče gleda. Popoldne pa po groše!«

Ko smo se razhajali južinat, smo od daleč slišali, kako se je Hribec še zmerom krohotal. Mi smo bili tudi veseli; saj Piva ne bo več jokal...

Mirko Kunčič

Oblaček in ptiček

*Izza hriba bel oblaček
moško je priplaval.
Bog ve, kje po širnem svetu
potepuš je taval?*

*Zablestel je v zarji zlati
kakor zlat čolniček.
Žvonko zažgolel nasprofi
mu je droben ptiček:*

*»Kaj nam novega prinašaš,
bratce, iz daljave?«*

*»Prve tople spomladanske
žarke in pozdrave!«*

*Ptič zapoje: »Hej, oblaček,
ti si domišljavček!*

*Kdaj že jaz prinesel z juga -
prvi sem pozdravček!«*